

Погребняк Н.М.

Індивідуалізоване навчання як форма наукової діяльності в системі вищої освіти країн ЄС

У даній статті автор розглядає основні концептуальні підходи, що покладені в основу наукової діяльності в системі освіти країн ЄС, форми та методи індивідуалізованого навчання студентів у педагогічних навчальних закладах Європи, зокрема: робота у малих групах, проблемне навчання та дослідження, проведення творчих дебатів, моделювання, мікрвикладання (модель модифікації поведінки) та модель динамічного розвитку умінь. Особливе місце займає система тестування як аспект педагогічної технології (модель модифікації поведінки та модель динамічного розвитку умінь). Автор акцентує увагу на моделі так званій індивідуальної допомоги, навчальна програма якої пристосована до потреб студента.

Ключові слова: вища педагогічна освіта, університет, концепція, індивідуалізоване навчання, науково-дослідна діяльність, проблемне навчання, дослідження, педагогічна технологія, тестування.

Pogrebnyak N.N.

Individualising teaching as form of scientific activities in the system of higher education in the EU countries

In this article the author discusses the main conceptual approaches, which are the basis of scientific activities in the education system of the EU and associated with the development philosophies: pragmatism ekzistentsionalizma, interactionism, and psychological trends: behaviorism kognitevizm, humanistic orientation. In high school in Europe there are different models of individualized instruction, which generally are based on the convergence of different ideas psychological - pedagogical directions. They all recognize the humanistic orientation of scientific research, understanding of the student's personality - the researchers as a sovereign subject of scientific activities. Therefore, scientists have conducted surveys and interviews with students to determine why this scientific direction or course was chosen by them, and how it would be useful to them in future scientific - research activities.

In European universities, students fill in "profiles personal development of students' diagnostic sheets, personal cards of a different nature, visit the group" open learning ", where they can freely determine their scientific - research interests, and in dialogue with the teacher to express their point of view, to critically analyze scientific positions authors of the various concepts. In teacher training institutions in Europe are widely used forms and methods indualizovannogo teaching students how to work in small groups, problem-based learning and research, conducting creative debate, simulation, mikrorepodavanie (model behavior modification) and dynamic model of skills development. Now widely used method such as a lecture, which helps the teacher to evaluate the degree of assimilation of scientific material, and students - researchers secure new scientific informatio. Discussion method develops students' ability to explain and defend their point of view, to exercise their individual characteristics, to be active participants in the discussion, have the same level of awareness and joint scientific purposes.

A special place in scientific activity takes students work in small group, as it is for a small number of students going on the successful assimilation of scientific material, free, casual atmosphere and comfort for each student - researcher. Modeling method allows to individualize scientific research, gives the ability to modify the study depending on the individual needs of each student. Mikroteaching method aimed at personal mastery of professional skills and it is on the basis of this method was developed a model of behavior modification (behavior modification approach) and the dynamic model of skills development (dynamic skills approach).

Key words: higher pedagogical education, university, conception, individualizing study, scientific-research activity, problem study, researching, pedagogical technology, testing.

Подано до редакції 31.03.2014.

УДК 372.878(477.85)

© 2014

Постевка Г.І.

НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ М.Г.ПОСЛУШНИКУ ЯК ТВОРЧИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ ДИДАКТИКИ БУКОВИНИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ (1918-1940 рр.)

У статті розглядається внесок румунського педагога і науковця М.Г.Послушнику у розвиток музичної дидактики міжвоєнного періоду. Педагог керувався основними принципами навчання музиці (наочності, наступності, принципом емоційності навчання та індивідуального підходу до учнів); використовував кращі зразки європейської музики, народного фольклору, власні музичні твори. Матеріал посібників чітко систематизований: спочатку теоретичні відомості, далі – музичний матеріал, завершує вивчення перелік контрольних питань. Такі підходи робили підручники М.Г.Послушнику доступними для використання в буковинських школах міжвоєнного періоду.

Ключові слова: міжвоєнний період, музична дидактика, навчально-методичні посібники, принципи навчання музиці та співам.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Музика у загальноосвітній школі сьогодні не лише навчальна дисципліна, яка входить до інваріантної частини змісту освіти, а дієвий засіб впливу на формування особистості учнів. Музична освіта як процес і результат музичного навчання, виховання і розвитку – основних передумов активної музично-творчої діяльності учнів, передбачає відповідну професійну діяльність, високий рівень професійної компетентності, музично-естетичну освіченість учителя. У музично-освітньому просторі методика музичної освіти відіграє провідну роль: без неї взагалі неможливий освітній процес, а тим більше його позитивний результат. Кожен учитель музики, зважаючи на сучасні можливості, обирає власний шлях досягнення ефективності музичного виховання й освіти учнів, має змогу обирати програми, посібники, експериментувати у доборі методів та форм. Разом із тим творча свобода педагога повинна ґрунтуватися на правильних уявленнях

про природу музики, її соціальні функції та можливості естетичного впливу на дітей, глибокому знанні досягнень сучасної науки і передової педагогічної практики, на відповідальному ставленні до свого професійного обов'язку.

Методика музичної освіти – наука, що вивчає закономірності, принципи, завдання, зміст, організацію, форми й методи передачі вчителем і засвоєння учнями досвіду музичної діяльності, обґрунтовує методологічні засади цього процесу, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки вчителів музики. Методологічно важливими положенням є те, що не може бути універсальної методики викладання курсу музичної педагогіки, прийнятної для усіх викладачів (О.Ростовський); неможливо знайти єдину формулу осягнення музичного мистецтва, зробити універсальним те, що за природою своєю єдиничне, індивідуальне. Тому методичні знахідки кожного педагога повинні випливати з його духовної сутності, власного бачення художньо-освітніх проблем, сприйняття конкретного музичного твору. Методика музичної освіти як частковий вияв загальної та професійної (музичної) педагогіки є, з одного боку, наукою про функціонування педагогічних закономірностей і принципів у галузі спілкування людини з музичним мистецтвом, а з іншого боку – наукою про технології професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Проблематика методики музичної освіти, незважаючи на значну кількість досліджень, все ж не є вичерпаною. Більше того – накопичені знання й факти потребують подальшого аналізу й узагальнення; багата практика музичного виховання й освіти школярів у різні історичні періоди, в Україні та за її межами, також вимагає вивчення й адаптації позитивних надбань у роботу сучасних учителів музики. Ці міркування особливо актуальні, коли йдеться про вивчення історико-педагогічних періодів розвитку музичної освіти, які з певних причин не стали об'єктами повноцінних досліджень. Йдеться і про розвиток музичної освіти й виховання на Буковині у складний історичний час – її окупації Румунією (1918-1940 рр.), коли саме культурно-музичне життя стало єдиною можливим способом збереження українства в краї. Разом із тим не слід відкидати й того факту, що музична освіта, яку отримували діти у різних типах навчальних закладів, поєднувала у собі кращі європейські здобутки, методичні пошуки педагогів краю, ґрунтувалась на народнопісенній творчості усіх народів, які населяли Буковину. Вона потребує об'єктивного дослідження й аналізу, зокрема, й у напрямі навчально-методичного забезпечення викладання музичних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Для системного аналізу вищезначеної проблеми важливими є науково-теоретичні напрацювання вітчизняних учених стосовно загальних підходів до формування змісту освіти (В.Бондар, В.Буряк, М.Вашуленко, Е.Вільчовська, Н.Волошина, Б.Коротяєв, В.Краєвський, В.Ледньов, І.Лернер, В.Лозова, О.Савченко, Г.Троцько); музичної освіти і навчання школярів, методики викладання музичних дисциплін (Б.Асаф'єв, А.Авдієвський, О.Апраксина, Д.Джола, Д.Кабалевський, Л.Масол, Г.Падалка, О.Ростовський, Л.Хлебникова, А.Щербо). У історико-педагогічних дослідженнях, присвячених розвитку музичної освіти в Україні на різних історичних етапах (Б.Брилін, І.Єгорова, Л.Коваль, С.Ковальова, Л.Лимаренко, Л.Москальова, З.Сирота, О.Цвігун); висвітленню регіональних особливостей розвитку музичної освіти й культури в Галичині (О.Поясик, Л.Проців, М.Черепанин); на Буковині (М.Гарас, А.Жуковський, Я.Мельничук, Л.Кобилянська, І.Ковальчук, О.Пенішкевич, І.Петрюк, С.Процик, І.Хілько, О.Яцків) та Закарпатті (Т.Росул, В.Кузьмічова, О.Черкасов) містяться загальні відомості про викладання музичних дисциплін у різних типах навчальних закладів у другій половині ХІХ – першій третині ХХ століть.

Цінними джерелами у комплексному висвітленні проблеми є також праці німецьких, румунських та українських дослідників минулого і сучасності: А.Гржималі, А.Мікуліча, А.Норста, Л.Штауфе-Сімігівича; Г.Ончула; М.Білінської, І.Глібовицького, К.Демочка, М.Загайкевич, О.Залуцького, А.Кушніренка та ін. У працях румунських дослідників (Е.Сатко, Л.Русу, А.Нікула, М.Грігоровіце та ін.) розкриваються загальні аспекти музичної освіти румунських та буковинських школярів першої третини ХХ століття, згадується ім'я М.Г.Послушніку, однак його навчально-методичні розробки не аналізуються. З огляду на вищезазначене вважаємо за необхідне звернутися до вивчення спадщини М.Г.Послушніку в контексті розвитку музичної дидактики міжвоєнного періоду (1918-1940 рр.)

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у висвітленні внеску румунського ученого і педагога М.Г.Послушніку у розвиток методики музичної освіти на Буковині у міжвоєнний період (1918-1940 рр.).

Виклад основного матеріалу дослідження... Окупація Буковини Королівською Румунією у 1918 р. спричинила зміни в організації і структурі системи освіти в краї, хоча основними її ланками залишились початкові школи першого циклу (Invatamantul primar cicl. I), які були обов'язковими для дітей, яким виповнилося 6 (7) років, термін навчання у них складав 4 роки; та заклади середньої освіти (Invatamantul secundar): до них входили гімназії (з 4-річним навчанням, починаючи з 10 років, на базі початкової школи), ліцеї (з 3-річним терміном навчання, починаючи з 14 (15) років, на базі гімназії). Музика і співи були обов'язковими предметами, зокрема, відповідно до закону від 15 травня 1928 р., гімназійна освіта "...мала на меті розвиток інтелігентності та самосвідомості учнів, продовжуючи виховання у загальнокультурному плані, яке було розпочате у початковій школі, та даючи учням поради виховного характеру" (переклад – Г.П.). Навчальні дисципліни, що вивчались у гімназії, поділялись на дві групи: філологічні (літературні) і наукові предмети (релігія, румунська мова, елементи

латинської мови та їх зв'язок з румунською, історія румунів та всесвітня історія у поєднанні з історією Румунії, французька мова, загальна географія та географія Румунії, цивільна оборона, математика, фізика, хімія, природознавство, землеробство, гігієна та мистецтва і прикладні уміння, серед яких – музика, каліграфія, малювання, моделювання, фізичне виховання. Ліцей, зазначалось у законі, "...продовжує систему освіти, розпочату в початкових та гімназійних класах, доповнює загальну культуру необхідними знаннями для переходу на навчання у вищу школу" (переклад – Г.П.). Вивчення музичних дисциплін у ліцеї продовжувалось [2, р.1067-1069]. Про важливість їх опанування гімназистами і ліцеїстами свідчить той факт, що в окремому розділі закону "Особливості відбору працівників" йшла мова про вимоги до вчителів музики. Так, вчителем музики у гімназії (ліцеї) могла бути особа, що закінчила вищий професійний заклад або учительську семінарію; успішно склала письмовий і практичний іспит з професійної придатності [2, р.1071].

До найбільш відомих навчально-виховних закладів Буковини відносились Ліцей "Арон Пумнул", Ліцей № 3 та Ліцей для дівчаток, які працювали у крайовій столиці м. Чернівці. Ліцей "Арон Пумнул" відвідували діти румунської, української національності та представники інших меншин краю (німці, євреї, поляки та ін.), однак мова викладання була виключно румунська; до 1925 р. у ліцеї предмет "Muzica vocala" (вокальна музика – Г.П.) викладався лише на підготовчому курсі як факультатив, що зумовлювалось відсутністю кваліфікованих кадрів. У звіті про діяльність Ліцею "Арон Пумнул" за 1925 рік знаходимо відомості, що після появи випускника Бухарестської консерваторії, титулованого вчителя музики – Арборе Сави – предмет музика як обов'язковий вводять з першого по сьомий клас (в першому і другому класі – по дві навчальні години, в наступних – по одній годині на тиждень) [1, р.17-18].

Кожні 5 років Міністерство освіти направляло у навчальні заклади списки підручників та методичних посібників, які рекомендувались до використання у навчальному процесі. Архівні документи свідчать, що упродовж 1925-1940 рр. у всіх класах ліцею "Арон Пумнул" у Чернівцях використовувались посібники М.Г.Послушнику як найбільш придатні для педагогів та учнів [1, р.31-33].

М.Г.Послушнику народився 1871 р. в Сучаві у інтелігентній родині. Закінчивши початкову школу в рідному місті, він вступає одночасно на навчання у ліцей закритого типу (інтернат) міста Ясси та місцеву консерваторію. Це свідчить про те, що музичні обдарування М.Г.Послушнику виявилися достатньо рано. Упродовж 1893-1898 рр. у Яській консерваторії його викладачами були відомі румунські музиканти та композитори: Гавриіл Музіческу, Теодор Бурада та італієць Енріко Мецетті. Після закінчення академічних студій, М.Г.Послушнику обіймає посаду викладача музики в ліцеї "А.Т.Лауріан" (1913-1936). Окрім того, у різні роки він працює в ліцеї "Анастасія Башоте" (1898-1902), ліцеї м. Бреїла (1902-1909) та ліцеї "Грігоре Гіка" м. Дорохой (1909-1913). Свої перші публікації, як узагальнення власного педагогічного досвіду, М.Г.Послушнику розміщує у професійному музично-дидактичному журналі для вчителів музики "Armonia". Тривала практична діяльність, постійна самоосвіта, бажання удосконалити навчальний процес призвели до того, що М.Г.Послушнику береться за перо і створює численні навчально-методичні посібники, які з успіхом використовуються як у школах Великої Румунії, так і на новоприєднаній Буковині. Викладацьку роботу він вдало поєднує з науково-дослідною (є автором першого дослідження з історії румунської музики) та композиторською (створює численні хорові колекції, пісні). Помер М.Г.Послушнику у січні 1936 р. в Ботошанах

М.Г. Послушнику зробив значний внесок у розвиток музичної дидактики Румунії міжвоєнного періоду, а отже, і Буковини як її складової частини. Про широту його наукових та методичних інтересів свідчить загальний огляд його праць. Він, зокрема, підготував:

- навчально-методичні методичні посібники (трактати) для вчителів теоретико-практичного спрямування ("Tratat muzical teoretico-practic crestomatie muzicala si o anexa de indrumare la dicteul muzical oral si scris pentru clasa III-a secundara de ambele sexe" (1935); "Tratat muzical teoretico-practic (crestomatie muzicala de organizare corala si anexa cu exemple de dicteu muzical pentru clasa IV-a secundara de ambele sexe)" (1935);

- посібники з історії музики для гімназистів та ліцеїстів („Istoria muzicei contimporane si moderne la romani (muzica bisericasca, muzica culta si poporana pentru clasa VII-a secundara de ambele sexe)" (1935); "Istoria muzicei antice la popoarele occidentale si la romani pentru clasa V-a secundara de ambele sexe" (1935); "Istoria muzicei universale la popoarele occidentale si la romani pentru clasa VI-a secundara de ambele sexe" (1935); "Istoria muzicei universale pentru cl. a VI-a secundara de ambele sexe" (1935); "Viata muzicala pentru clasa VI-a scoalelor secundare de ambe sexe" (fara an – без року) та ін.;

- музичні хрестоматії для усіх класів гімназій та ліцеїв ("Crestomatia muzicala pentru Clasa I" (fara an.); "Crestomatia muzicala pentru Clasa II" (1922); "Crestomatia muzicala pentru Clasa III" (fara an.); "Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a IV a scoalelor secundare de ambe sexe" (fara an.); "Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a VII-a scoalelor secundare de ambe sexe" (fara an.); "Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a VIII-a scoalelor secundare de ambe sexe" (fara an.) та ін.;

- посібники для учителів музики (для роботи з хором в позакласний час) ("Calauza sefului de cor pentru cursul absolventilor de scoli normale, seminare si organizatorilor de coruri" (fara an.) та ін.;

- наукові праці з теорії та історії музики ("Ciprian Porumbescu viata si opera sa muzicala" (1926); "Istoria muziceii la romani" (1928); "Insemnari, reflectiuni si explicari in corelasie cu principiile muzicale teoretico-practice" (1916) та ін.

Аналіз вищезначених робіт дозволив зробити висновок про те, що М.Г.Послушнику висловив навчально-методичні ідеї, які стали внеском у музичну дидактику міжвоєнного періоду, стали належним науково-методичним підґрунтям для роботи буковинських учителів музики та співів. Їх можна узагальнити наступним чином.

1. Компонуючи зміст навчально-методичних посібників, М.Г.Послушнику керувався основними принципами навчання та методологічними засадами музичної дидактики (науковості, систематичності і послідовності навчання, принцип зв'язку навчання з життям, принцип свідомості і активності учнів у навчанні, принцип наочності, принцип емоційності навчання та індивідуального підходу до учнів). Він вважав, що музика може виконати свою естетичну, пізнавальну і виховну роль лише за умови, якщо діти навчатимуться чути її і розмірковувати про неї [9, р. 12].

2. М.Г.Послушнику самостійно добирив музичний матеріал для своїх посібників, демонструючи високий музичний смак, ерудицію, знання народних пісень та найкращих зразків європейської культури. Так, у "Хрестоматії з музики для IV класу" він пропонує до вивчення: "Cea din urma noapte a lui Mihai Viteazul" („Остання ніч Міхая Вітязу" на сл. Д.Болентіняну): твір теоретичного характеру з елементами двоголосся; "Primavara" ("Весна" – двоголосна пісня), "Cipritul pasarilor" („Ramace d'oiseaux") („Щебетання пташок") з колекції відомого музичного дидакта Д.Івелла для загальних вправ із сольфеджування, "Doina haiducului" („Дойна гайдука") з колекції В.Анастасеску, "Mugur, mugurel" ("Брунька"), "Hora din Sinaia" („Хора з Сінаї") на сл. В.Александрі, "Cantec din Tyrol" („Тирольська пісня"), "Patria randunelelor" („Батьківщина ластівок") на музику Масінні, "Barcarola" ("Баркарола – пісня гондолєрів"): музика М.Берту, "Marsul veteranilor" ("Марш ветеранів"), "Muresanca. Cantec de dans" („Мурешанка. Танцювальна народна мелодія") для виконання на музичному інструменті, "Credinta" („Віра") муз. Альберт Твісіра (двоголосна пісня), "Cantec ostasesc" („Солдатська пісня"): музика К.Дема, трьохголосна маршова пісня, "Pestisorul" („Рибка") – музика Ф.Шуберта, "Cantec de seara" („Нічна пісня") хорова пісня, музика А.Філоряну, "Dulce Bucovina" („Солодка Буковина") муз. Г.Теодосіу, "Zece mai" („Десяте травня") муз. Г.Заваліде, трьохголосне аранжування М.Послушнику, "Amurg pagan" („Язичницькі сутінки") двоголосна англійська пісня, "Dorul Romancii" („Бажання румунки") слова В.Александрі, музика І.С.Пауліан, аранжування на три голоси М.Послушнику, "Cantecul Dorobantilor" („Пісня Доробанців") муз. Д.Дімітріу аранжування на три голоси М.Послушнику [6].

Здійснюючи саме такий добір музичного матеріалу, М.Г.Послушнику реалізує наступну закономірність музичного навчання й виховання: якщо музичний твір не приносить учневі естетичної насолоди, він не стане для нього художнім відкриттям, не вплине на його духовний світ. Учитель повинен прагнути до реалізації у своїй роботі принципу досягнення естетичної насолоди учня від спілкування з музичним мистецтвом.

3. Дидактичні ідеї М.Г.Послушнику базувалися на глибокому опрацюванні ним науково-теоретичних розробок теоретиків і практиків музичної дидактики, про що він зазначає у передмові до своїх посібників. Так, у передмові до посібника для 7-го класу "Історія румунської музики", автор вказує, що він пропонує до вивчення гармонічний диктант за методикою Поля Роньйона, яка використовувалася у тогочасній Франції. Завершує посібник післямова, у якій М.Г.Послушнику згадує європейських науковців, праці яких ним опрацьовані і "...використовувалися як орієнтири" (переклад – Г.П.): А.Лавіняк, Г.Адлер, Л. да ла Лорен, М. Шевас, Ж.-Ж.Руссо, П.Роньйон, М.Бренет, Гі де Пурталес, Є.Лагуд, М.Вулпеску, С.Дрегой, Б.Барток, Фр.-Кс.Хаберт, Г.Аберт, Т.Керне, Х.Рейман, Дм. Куклін та ін. [10].

4. Провідним принципом навчально-методичних посібників М.Г.Послушнику є наочність: наприклад, подаючи теоретичні відомості про музичні інструменти, він супроводжує їх яскравими кольоровими ілюстраціями; пропонуючи до вивчення той чи інший твір, обов'язково подає ноти. У передмові до "Музичної хрестоматії для 3-го класу" автор вказує, що використання наочності розраховане для "...підказки і кращого запам'ятовування учнями матеріалу, як наприклад, вигляд музичних інструментів, або схема дво-трьох і чотириголосного диригування та положення диригента при цьому" (переклад – Г.П.) [5, с. 9].

5. М.Г.Послушнику вважав за необхідне не тільки опанування учнями співом та іншими музичними дисциплінами, а й історією розвитку музичного мистецтва. Саме з цією метою він створив декілька посібників з історії музики. У цих навчальних книгах М.Г.Послушнику у доступній формі, притримуючись принципів науковості, об'єктивності, наступності, подає важливі відомості з історії світової музики та історії музичного мистецтва Румунії [9].

6. Зважаючи на те, що в ліцеях і гімназіях учні вивчали цикл музичних предметів (хорову, вокальну, гру на музичних інструментах), М.Г.Послушнику пропонує окремо пісні, розраховані на учнів, що гратимуть на музичних інструментах, та на учнів, які лише співають. У "Музичній хрестоматії для 3-го класу", він зауважує, що народна мелодія "Muresanca" ("Мурешанка") буде виконуватися у супроводі скрипки, а пісню "Hora" („Хора") рекомендує виконувати учням, які грають на музичних інструментах, та вокалістам [5].

7. На відміну від авторів інших посібників з музики, які використовувались у навчальних закладах краю, зокрема М.Васіліу, він вважав за необхідне навчати дітей музиці не лише по слуху, як це зазвичай робилося в початкових школах, а опанування ними музичної грамоти. У передмові до “Хрестоматії для 2-го класу” автор пояснює свій вибір матеріалу наступним чином: “...після декількох років досвіду, я констатував, що саме у цій послідовності і саме цей матеріал є найоптимальнішим для вивчення музики та для того, щоб у школі справді співалося” (переклад – Г.П.) [4, с.3].

Тому з кожним роком навчання учнів М.Г.Послушніку ускладнює матеріал з теорії музики. В першому класі він починає з вивчення загальних теоретичних основ музики: що таке нота, нотний стан, пауза, гама, інтервал, розмір, легато та ін. У другому – додає елементи диригування (необхідні для співу в хорі), а також усний та письмовий диктанти. Зміст усного диктанта у тому, що учні мали співати музичні вправи з нот, після чого інтонували їх на склад “ля”, а потім, називаючи ноти, на пам'ять. Письмовий диктант відбувався так: учні записують ноти на слух вже відомої мелодії. Саме такі методичні прийоми були необхідними для кращого вивчення пісень не тільки на слух, але й з нот, особливо двоголосних, трьох- і чотирьохголосних, які вивчались у старших класах [5, с.12].

8. Прогресивним методичним прийомом було використання М.Г.Послушніку у своїх посібниках вокальних вправ та розспіванок. Так, у “Хрестоматії музики для 7-го класу” автор пропонує 14 вокальних вправ сольфеджіо різної складності [7].

9. Посібники з музики М.Г.Послушніку були розраховані як на використання на уроках музики, так і в позаурочній (позакласній) роботі. Архівні документи свідчать, що в більшості гімназій Чернівців і повітових містечок 2 години щотижнево відводилося роботу вчителя з ансамблем та хором. У доборі репертуару для старших класів основний акцент робився на багатоголосні пісні: наприклад, у 7 класі, окрім одноголосних, двох- і трьохголосних пісень, нараховуємо 11 чотирьохголосних пісень, які без сумніву, використовувались перш за все для позакласної роботи (для хору). М.Г.Послушніку був переконаний, що розвиток музичного сприймання учнів досягається їхнім активним включенням до музично-творчої діяльності і чим вона є більш активною, тим глибше пізнання школярами музики. Тому він створював методичні праці для учителів – керівників хорів, ансамблів для роботи у позаурочний час.

10. М.Г.Послушніку мав значні літературно-музичні здібності, зокрема, писав музику та вірші, гармонізував одноголосні твори інші композиторів та народні пісні. Зокрема, у підручнику для 4-го класу містяться такі твори: “Zese mai” („Десяте травня”): музика Г.Заваліде, трьохголосне аранжування М.Послушніку; “Dorul Romancii” („Бажання румунки”): слова виданого румунського поета В.Александрі, музика І.С.Пауліан, аранжування на три голоси М.Послушніку; “Cantecul Dorobantilor” (“Пісня Доробанців”): музика Д.Дімітріу, аранжування на три голоси М.Послушніку [6]. “Посібник для 7-го класу” вміщує “Trecese dorul” („Кохання проходить”): музика М.Г.Послушніку, аранжування на 4 голоси, “Isus Prunc” („Ісус-немовля”): музика П.Чайковського, аранжовано для чотириголосного хору М.Послушніку; “Sfinte Dumezeule” („Святий Боже”): музика Дж.Музіческу, обробка для чоловічого хору М.Г.Послушніку [7].

11. У передмові до кожного наступного підручника М.Г.Послушніку стисло викладає матеріал, вивчений у попередні роки, тобто реалізує принцип наступності та систематичності навчання, що значно полегшує роботу вчителя і учнів. Разом із тим вважаємо, що окремі навчально-методичні посібники М.Г.Послушніку дещо переобтяжені теоретичним матеріалом, однак відзначимо, що кожен музичний термін, поняття подається ним доступно, відповідно ілюструється, наприклад: нотний стан, нота, пауза та ін. [4, с.6].

12. М.Г.Послушніку добирає музичний матеріал у відповідності до вікових особливостей учнів, вважаючи, якщо складність музичних творів нижча від можливостей учнів, то в учнів зникає інтерес до музики. Як в теоретичному, так і у виконавському плані М.Г.Послушніку добирає музичні ілюстрації за принципом наростання ускладнення, реалізуючи принцип формування музичного сприймання на високому рівні складності. Якщо у першому класі більшість пісень одноголосні, то у другому вже кожна третя пісня з репертуару двоголосна, відповідно у сьомому класі – всі пісні трьох- або чотирьохголосні.

13. В кожному аналізованому навчальному посібнику М.Г.Послушніку виокремлено підрозділ (“Лектура”), в якому подаються теоретичні музичні терміни. Для прикладу, у сьомому класі у такому розділі розповідається про особливості народної пісні її походження, мелодіку, ритм [7, с.64] Матеріал посібників був чітко систематизований за наступним принципом: теоретичні відомості – музичні ілюстрації – нотний матеріал.

14. Кожен навчально-методичний посібник М.Г.Послушніку закінчувався переліком контрольних питань, які включали не лише матеріал, вивчений у даному класі, але і попереднього року навчання [3; 8]. Наприклад, в підручнику для другого класу М.Г.Послушніку пропонує такі запитання для повторення з матеріалу 1 класу: “Що таке звук? Нота. Нотний стан. Скрипковий ключ. Тривалість нот” та ін. Далі він подає запитання з музичної теорії за матеріалами 2 класу: “Якої форми шістнадцята нота? Фермата. Реприза”. “Поясніть терміни: “Allegro, Andante, Moderato, Largo” [4, р.76-79]. Він небезпідставно вважав, що мета музичної освіти визначає зміст і методи музично-освітньої роботи, які, в свою чергу, зумовлюють ступінь досягнення визначеної мети.

Висновки... Таким чином, навчально-методичні посібники М.Г.Послушнику з музичного навчання й виховання школярів відобразили актуальний стан методики музичної освіти тогочасної Європи, разом з тим стали спробою створити власну методичну систему, яка базувалась на класичних принципах й закономірностях навчання музиці, опиралась на найкращі зразки європейського музичного мистецтва та оригінальні надбання музичного фольклору певного народу. Безперечно, М.Г.Послушнику як представник румунської нації, був її беззаперечним патріотом і тому не пропонував для вивчення школярам українську народнописенну творчість, однак вважав, що "...духовна сутність вчителя, його власне розуміння музики... допомагають учням у пізнанні світу своїх почуттів..." (переклад – Г.П.) [9, р.11]. А це означало, що український учитель музики повинен і має право базувати свою роботу на тому, що близьке йому, насамперед творчості рідного народу. Подальшого аналізу потребують науково-теоретичні розробки М.Г.Послушнику, його праці з історії музики та ін.

Література

1. Державний архів Чернівецької області. – Фонд 228 "Державний ліцей "Арон Пумнул" м. Чернівці" . – Оп. 2. – Спр. 636 "Списки рекомендуемых учебников учащимся". – 34 арк.
2. Lege pentru invatamantul secundar / Закон про середню освіту від 15.05.1928 р. / С. Hamangiu Codul general al Romaniei, Legi noi de unificare, Volumul XV-XVI, 1926-1929, Bucuresti: Edit. Libr. „Universala”, Alcalay & Co., - p.1064-1094.
3. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru Clasa I / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, fara an. – 45 p.
4. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru Clasa II / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, 1922. – 80 p.
5. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru Clasa III / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, fara an. – 50 p.
6. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a IV a scoalelor secundare de ambe sexe / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, fara an. – 84 p.
7. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a VII-a scoalelor secundare de ambe sexe / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, fara an. – 88 p.
8. Poslusnicu M.Gr. Crestomatia muzicala pentru elevii clasei a VIII-a scoalelor secundare de ambe sexe / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, fara an. – 88 p.
9. Poslusnicu M.Gr. Tratat muzical teoretico-practic crestomatie muzicala si o anexa de indrumare la dicteul muzical oral si scris pentru clasa III-a secundara de ambele sexe / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, 1935. – 104 p.
10. Poslusnicu M.Gr. Tratat muzical teoretico-practic (crestomatie muzicala de organizare corala si anexa cu exemple dicteu muzical pentru clasa IV-a secundara de ambele sexe) / M.Gr. Poslusnicu. – Bucuresti: Cartea romaneasca, 1935. – 106 p.

Постевка Г.И.

Учебные пособия М.Г.Послушнику как творческий вклад в развитие музыкальной дидактики Буковины межвоенного периода (1918-1940 гг.)

В статье рассматривается вклад румынского педагога и ученого М.Г.Послушнику в развитие музыкальной дидактики межвоенного периода. Педагог руководствовался основными принципами обучения музыке (наглядности, последовательности, принцип эмоциональности обучения, индивидуального подхода к учащимся); использовал лучшие образцы европейской музыки, фольклора, собственные музыкальные произведения. Материал пособий четко систематизирован: сначала поданы теоретические ведомости, далее – музыкальный материал, завершают обучение контрольные вопросы. Такие подходы делали учебники М.Г.Послушнику доступными для использования в буковинских школах межвоенного периода.

Ключевые слова: *межвоенный период, музыкальная дидактика, учебно-методические пособия, принципы обучения музыке и пению.*

Postevka H.I.

M.H.Poslushniku's textbooks as a creative contribution to the development of Bukovyna music didactics of interwar period (1918-1940)

This paper deals with the contribution of the Romanian teacher and scholar M.H.Poslushniku in the development of music didactics of interwar period. The author of the paper proves that in these years in Bukovyna secondary schools M.H.Poslushniku's textbooks on music were used. Romanian teacher, who received a proper musical education, worked lifelong in schools in Romania (Yasy, Dorohoi) and he presented us with the rich scientific and training heritage. In numerous methodological works M.H.Poslushniku used basic didactic principles of teaching music (visibility, accessibility, continuity, the principle of emotional learning and individual approach to students). Such approaches promoted the active use of textbooks by M.H.Poslushniku as the most accessible for teachers of regional educational institutions and for students of gymnasiums and lyceums.

M.H.Poslushniku created textbooks on music for all eight classes of secondary schools (gymnasiums and lyceums). He selected musical material himself, used the best examples of European music, folklore and his own music works. M.H.Poslushniku considered it to be necessary for students to study not only the fundamentals of musical disciplines, but also the history of music. So he is the author of the first book and numerous papers on history of Romania music.

Material of M.H.Poslushniku's textbooks on music is clearly systematized. Firstly he presents theoretical information. Then the musical material and illustrations are presented. After that the study checklist can be found. These approaches made M.H.Poslushniku's textbooks available for use in Bukovyna schools of interwar period. They were recommended by the Ministry of

Education for use in all classes of secondary schools. We believe that training and methodological heritage of M.H.Poslushniku is a significant contribution to the development of didactics of music not only of Romania but also of Bukovyna of the interwar period (1918-1940).

Key words: *interwar period, music pedagogy, teaching and methodological aids, principles of teaching music and singing.*

Подано до редакції 30.03.14.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Лісовим В.А.

УДК 387.147:811.1

© 2014

Смірнова Є. С. Окопна Я. В., Довгун І. М.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розглядаються історичні етапи становлення й розвитку Національного університету харчових технологій як провідного вищого технічного навчального закладу харчової промисловості України, а також перспективи його інноваційної діяльності в контексті розвитку та дослідження новітніх високоефективних технологій харчових виробництв.

Особлива увага в статті приділяється гуманітарному аспекту науково-дослідницької діяльності університету, що передбачає активну роботу викладачів кафедри іноземних мов професійного спрямування з вивчення теоретичних проблем іноземних мов, а також широкого запровадження інноваційних методик на практичних заняттях з іноземних мов студентам нефілологічних спеціальностей.

Ключові слова: *пріоритети та перспективи розвитку; науковий потенціал; технологічні процеси харчових виробництв; інноваційні технології навчання іноземним мовам; реалізація особистісних цінностей студента; професійно зорієнтована іншомовна комунікативна компетенція.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... В серпні цього року Національний університет харчових технологій (НУХТ) відзначає 130-ту річницю з дня заснування навчального закладу. НУХТ завжди знаходився в авангарді вищих навчальних закладів України. Зусилля науково-педагогічного колективу повсякчасно спрямовані на забезпечення високого рівня освітніх послуг, підготовку фахівців найвищої якості, розвиток і піднесення системи національної освіти. За майже 130-річну історію університет перетворився на потужний навчально-науковий комплекс, структурні підрозділи якого знаходяться практично у всіх регіонах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Історія університету бере початок з другої половини XIX століття та тісно пов'язана з історією розвитку цукрової промисловості. Бурхливий розвиток галузі вимагав забезпечення її кваліфікованими робітничими й інженерними кадрами. Створення навчального закладу для підготовки професійних технологів стало нагальною потребою. З цією метою 17 серпня 1884 року за ініціативи голови Київського відділення Російського Імператорського технічного товариства проф. Бунге М. А. та фінансування графа Бобринського В. О. в м. Сміла відкрилися дворічні технічні класи – перший в історії Російської імперії технічний навчальний заклад для підготовки техніків-хіміків і майстрів цукрового виробництва. З 1903 року термін навчання складав вже 3 роки.

У 1917 році смілянські технічні класи отримали статус середнього хіміко-технологічного училища з 4-річним терміном навчання, яке у 1921 році було реорганізовано в технікум харчової промисловості. За високий рівень підготовки фахівців і активну наукову діяльність колективу в 1929 році технікум був перетворений у Смілянський цукровий інститут.

У 1930 році на базі Смілянського цукрового інституту, а також цукрових факультетів Київського політехнічного інституту і Кам'янець-Подільського хімічного інституту був створений Київський інститут цукрової промисловості (КІЦП), який мав у своєму складі три факультети: цукровий (хімічний), механічний (устаткування цукроварень) і економічний. Після входження до складу інституту кафедр цукрового виробництва Харківського та Ленінградського технологічних інститутів інститут отримав назву Київський інститут технології цукру (КІТЦ).

У 1933 році до складу інституту ввійшли ще ряд інститутів, факультетів і кафедр хіміко-технологічного й харчового профілю та він отримав назву «Київський хіміко-технологічний інститут харчової промисловості» (КХТІХП). У 1935 році з нагоди п'ятирічного ювілею інституту було присвоєно ім'я Мікояна А. І. і він став називатися «Київський технологічний інститут харчової промисловості (КТІХП) ім. А. І. Мікояна».

У 1993 році КТІХП одержав статус університету й був перейменований в Український державний університет харчових технологій (УДУХТ). Відповідно до Указу Президента України від 19 березня 2002 року з урахуванням загальнодержавного та міжнародного визнання результатів діяльності й вагомого внеску в розвиток національної освіти і науки університету надано статус національного. З того часу університет має назву Національний університет харчових технологій (НУХТ).

Сьогодні НУХТ – найбільший в Україні навчальний комплекс, який здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст» і